

LITERATURA

Una de les obres narratives més sòlides que s'estan construint en l'àmbit de la literatura catalana és la de Miquel Àngel Riera. Sense recolzar-se en la publicitat dels grans premis literaris, l'obra de Riera, amb una personalitat molt diferenciada, amb uns característiques molt singulars, va edificant-se lentament, rigorosa-

sament. Ara Edicions Proa acaba de publicar la seva cinquena novel·la, «Els déus inaccessible», una història sobre la passió i la repressió, el record d'un patatge íntim devastat per la presència tràgica i corrosiva de la bellesa. Vàrem parlar amb Miquel Àngel Riera a Barcelo-

na, quan vingué a la capital catalana —ell resideix a Manacor— per presentar el llibre. Conversa d'un matí d'estiu, en la qual Riera posava una distinció natural acompanyada d'un punt amable de vehemència, en un saló solitari d'un hotel del centre de la ciutat.

Miquel Àngel Riera, fascinat per la paraula

MIGUEL PAIROLÍ

—Tu, Miquel Àngel, vares començar escrivint poesia, els *Poemes a Mai*, etc. Però, què va ser que et va portar a la literatura?

—Es un misteri. Tot allò que té forma vocacional és un misteri i d'alguna forma deu ser inherent a la cosa genètica. Però hi ha alguns factors que es poden detectar. En el si de la meua família, que no era pas excessivament culturitzada, però que tampoc girava l'esquena al fet cultural, hi havia una germana de la meua mare que era molt donada a la lectura. Això era a final dels 30, principi dels 40. Aquesta senyora tenia una gran afició a la lectura i un cert gust literari, perquè llegia la novel·la d'evasió, rosa, però també Ricardo León i altres escriptors d'una mica més de volada. Això em va provocar una fascinació pel llibre, per aquest objecte meravellós que és un llibre, el fet físic del llibre, vull dir. Dic això perquè una altra germana que era afeccionada a pin-tar i que feia els clàssics quadrets horribles que queden en família va motivar una afició de pintar en el meu germà. Ell i jo de vegades hem comentat que aquelles bones senyores ens deven influir en les nostres opcions.

—Aleshores, com és que comencis escrivint poesia?

—Vaig començar a escriure poesia per una mena de qüestió mimètica, perquè sentia a la ràdio cançons que aquell temps em produïen una mena d'impacte estètic, a un nivell potser una mica incert, però suficient per empenyer-me a escriure poesia amb el desig d'impartir-les. Ben aviat, però, ja vaig assolir un nivell de més exigència quan vaig posar-me a escriure prescindint totalment d'aquelles cançons de moda i situant-me a un nivell més creatiu. Llavors vaig fer unes lectures de poetes clàssics mallorquins, com Costa i Llobera i Joan Alcover. Van ser, però, unes lectures molt migrades perquè no vaig tenir mai llibres suficients a mà per fer-me una bona formació. La meua formació literària es va fer de més gran, gairebé ja a la maduresa, no a l'adolescència ni a la primera joventut.

—I el canvi de la poesia a la prosa quan el fas, què hi influïx?

—Mira, jo vaig escriure poesia durant molts anys, convençut que faria poesia tota la vida. El teatre és un gènere que no ha pas figurat mai al davant de les meves preferències. I la prosa la veia com un gènere en el qual no seria pas capaç de reeixir-hi ni de vincular-m'hi, per no sé quines raons. De manera que treballava la poesia amb una gran intensitat, amb molt de plaer. I així estava còmodament instal·lat fins que un dia se'm va acudir una situació existencial que em va resultar enormement suggeridora i em va fascinar la possibilitat d'analitzar la psicòlogicament. Era la situació en què es trobaven una colla d'és-

ers humans que, com a conseqüència d'una motivació que els és aliena, es queden immobilitzats en una situació absolutament anormal. Per un plaer gairebé personal, com a un exercici, ben aviat se'm va anar definint tot el món que després va integrar la meua primera novel·la, «Andreu Milà». Avancant per aquest terreny, vaig veure que tenia articulada dins el meu cap una novel·la i després, totalment sorprès i al mateix temps gojós, vaig ser conscient que aquella era una oportunitat magnífica per fer allò que pensava que no faria mai. Així em vaig posar a escriure «Andreu Milà», i vaig enllestir-la gairebé d'una tirada, en un parell de mesos, però després va resultar que uns materials, diguem-ne sobriers, del que havia treballat per fer la meua primera novel·la varen anar demanant també una atenció i prenent forma d'una manera progressiva i es va iniciar el tema de «Morir quan cal», la segona novel·la. Ara bé, l'aventura d'escriure aquesta segona novel·la ja va ser més dramàtica que la d'escriure la primera, perquè «Andreu Milà», com he dit, el vaig escriure sabent exactament com anava el llibre, per tant havia estat una passejada molt feliç per part meua. En canvi, a «Morir quan cal» vaig iniciar una aventura, que després he repetit sempre, i que m'ha resultat altament emocionant i plaent per a mi mateix, que és escriure sense saber cap on anirà el llibre...

—Així no tens cap pla previ quan et dispenses a escriure un llibre?

—En absolut, en absolut. L'únic llibre que he planificat fou «Andreu Milà». Els altres han partit d'una situació, d'una cosa que m'emocionava analitzar, i he donat absoluta llibertat als personatges fins al punt de pensar de vegades amb angúnia que darrera d'un personatge determinat no hi havia tema per a una novel·la, potser només per a una narració breu o per a ben poca cosa, senzillament.

—O sigui que comences a escriure a partir d'un personatge o d'una situació i els deixes que facin el seu camí...

—Sí, si. És més, jo els respecto d'una forma total, evitant tot tipus de manipulació. Mira, com a anècdota, i reafirmant això que dic, resulta que una vegada, quan escrivia «Morir quan cal», vaig intentar de conduir el protagonista cap a una situació concreta. En un moment determinat vaig pensar que aquell al·lot que passava un estiu molt solitari en una masia tenia una necessitat d'espai sexual i agafava una bicicleta i se'n anava cap el poble a cercar una dona per tenir una relació sexual amb ella, sense saber massa amb qui. Jo vaig fer això, ho confés, amb un cert grau de manipulació i va resultar que quan arriba al poble el mateix personatge va demanar de fer unes coses distintes i torna cap

CRISTINA CALDERER

Un ser humà és un déu en el moment que crea.

a ca seva sense fer allò a què jo el portava. Des d'aleshores els meus personatges tenen llibertat absoluta.

—De tota manera, tornant a això que comentàvem suara del teu pas del vers a la prosa, jo et diria, com a una apreciació personal, que el teu vers ja tendia cap a la prosa, semblava com si la certeses, de manera que sembla que ja fossis un prosista, però que per tots aquests condicionaments que has comentat, fessis poesia...

—Sí, això m'ho han dit algunes persones i hi estic d'acord. És més, de vegades m'han dit que la meua poesia està plena de novel·les. Jo de vegades penso i ho comento que no escric més novel·les i al·lucino perquè només he de ressaltar els arguments que ja hi ha en la poesia i sortirien unes quantes novel·les...

—Les teves primeres novel·les, *Andreu Milà*, *Morir quan cal* i *L'endemà de mai* plantegen el tema del refús de la violència, descriuen l'horror de la violència. Què et va atreure d'aquest tema en concret? Què t'hi porta? Perquè sembla com si tinguessis una necessitat de sublimar-lo...

—Bé, hi ha un fet i és que els esdeveniments de l'any 1936 a Manacor, que és el meu poble, varen tenir una dimensió realment insòlita. A Manacor es on es produïren més atusellaments de totes les Balears, va ser una cosa veritablement esfereïdora i encara ara hi ha ferides segnants tot i els anys que

han passat. És clar, els anys de la meua formació, encara que aquell temps es posava una capa de boira sobre totes aquestes coses, hi havia molts protagonistes d'aquells fets amb els quals un es topava diàriament pel carrer. Se'n parlava poc, doncs, però tot i això jo vaig anar assumint tota aquella terrible història, tot aquell anècdota de barbartats i lògicament va crear en mi una actitud de rebuig total, extensiu a qualsevol manifestació de violència.

—Bé, aleshores, *Panorama amb dona*, la teua anterior novel·la, plantejava d'una manera plena aquest tema de la repressió política pública. Podríem considerar, per tant, que de la mateixa manera que aquella novel·la tractava la repressió pública, aquesta novel·la que acabes de publicar, *Els déus inaccessible*, s'enfronta a la qüestió de la repressió íntima?

—Es curiós... No ho havia considerat, però em sembla un esquema intel·ligent aquest que fas. Evidentment «Panorama amb dona» és una novel·la sobre la repressió política encarnada en aquesta dona vital, pàgessa, plena de força, que no pot consentir que li hagin pres una cosa pròpia, que era el seu home —al març que l'estimés o no— i empeny una venjança. Sí, és un gran criu contra la repressió. A «Els déus inaccessible» es parla de la repressió íntima, és clar, d'aquesta necessitat de subjecció, que és una cosa que jo he conegut molt perquè vàrem viure una època en què les coses havien de

produir-se en l'àmbit de la més rabiosa ortodòxia, mentre que ara, en canvi, estem vivint una època sobre totes aquestes coses, hi havia molts protagonistes d'aquells fets amb els quals un es topava diàriament pel carrer. Se'n parlava poc, doncs, però tot i això jo vaig anar assumint tota aquella terrible història, tot aquell anècdota de barbartats i lògicament va crear en mi una actitud de rebuig total, extensiu a qualsevol manifestació de violència.

—Les teves novel·les se situen a la ruralia de Mallorca. La redundància en aquest entorn respon a la intenció de crear un mite literari o és un producte simple i natural del fet que sigui l'ambient que t'és més immediat?

—Sí, és això segon. És el món que tinc més a prop i és un món que em causa una profunda emoció analitzar. No oblidem que a Mallorca tots els que no som de Palma som anomenats pàgessos. La meua família té orígens rurals, les meves arrels són pàgesses i sempre m'ha fascinat el món de la pàgessa. D'altra banda, durant els bombardeigs que patí Manacor el 1936 els meus pares van buscar re-